

MEDIACJA JAKO ALTERNATYWNA METODA ROZWIĄZYWANIA KONFLIKTÓW W OPINII MŁODZIEŻY SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

MEDIATION AS AN ALTERNATIVE METHOD OF CONFLICT RESOLUTION IN THE OPINION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Marianna Karolina Klimek^{1,A-G}

¹Bursa Szkolna w Białej Podlaskiej, Polska
School Dormitory in Biała Podlaska, Poland

Klimek, M. K., (2022). Mediacja jako alternatywna metoda rozwiązywania konfliktów w opinii młodzieży szkół ponadpodstawowych / Mediation as an alternative method of conflict resolution in the opinion of secondary school students, *Rozprawy Społeczne / Social Dissertations*, 16(1), 20-37, <https://doi.org/10.29316/rs/147060>

Wkład autorów/
Authors' contribution:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Tabele / Tables: 0

Ryciny / Figures: 12

Literatura / References: 27

Otrzymano / Submitted:
06.12.2021

Zaakceptowano / Accepted:
02.03.2022

Streszczenie: Mediację uznaje się za skuteczną metodę rozwiązywania konfliktów. Z tego powodu coraz częściej przenoszona jest na grunt oświatowy. Celem artykułu jest sprawdzenie świadomości młodzieży białskich szkół ponadpodstawowych dotyczącej mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów w szkole.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, wśród 111 uczniów białskich szkół ponadpodstawowych.

Wyniki: Ponad połowa badanych zna mediację jako metodę rozwiązywania konfliktów. Jest mniej znana od negocjacji. Większość z ankietowanych nie brała do tej pory udziału w rozwiązywaniu konfliktu na drodze mediacji. Mały procent badanych wie jak w wielu rodzajach sporów można zastosować mediację.

Wnioski: Niewystarczająca jest świadomość młodzieży na temat mediacji i jej skuteczności. Wskazane jest edukowanie i promowanie tej metody.

Słowa kluczowe: konflikt, mediacja, mediacja szkolna, mediacja rówieśnicza

Summary: Mediation is considered to be an effective method of conflict resolution. For this reason, it's more and more often transferred to the educational field. The aim of the article is to check the awareness of young people from secondary schools in Biała Podlaska, regarding mediation as a method of conflict resolution at school.

Material and methods: The research was conducted by the method of diagnostic survey with the use of a proprietary questionnaire, among 111 secondary school students in Biała Podlaska.

Results: More than half of respondents know mediation as method of conflict resolution. It's less known than negotiations. Most of the respondents have not participated in resolving the conflict through mediation so far. A small percentage know how mediation can be used in many types of disputes.

Conclusions: The awareness of young people about mediation and its effectiveness is insufficient. It's advisable to educate and promote this method.

Keywords: conflict, mediation, school mediation, peer mediation

Adres korespondencyjny: Marianna Karolina Klimek, Nauczyciel – wychowawca, Bursa Szkolna w Białej Podlaskiej, 21-500, Biała Podlaska, Polska; email: mariannaklimek@interia.pl

Copyright by: Akademia Białska Nauk Stosowanych im. Jana Pawła II, Marianna, Klimek

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjnie-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Wstęp

Mediacja znajduje się w obszarze zainteresowań wielu dyscyplin naukowych takich jak prawo, pedagogika czy psychologia. Mediację stosuje się w sprawach karnych, cywilnych, gospodarczych, rodzinnych, ale również szkolnych. W szkole wprowadza się mediację ze względu na duży potencjał wychowawczy i rozwój kompetencji społeczno-emocjonalnych. Mediowanie służy rozwijaniu umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, ale również służy poprawie komunikacji, jako trening twórczego myślenia oraz rozwój kompetencji społecznych itp. (Duda, 2019a). Przygotowuje także do wzięcia odpowiedzialności za wzajemne relacje i klimat panujący w szkole bądź innej placówce oświatowej. Mediacja może być jedną z form jaką szkoła oferuje w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży (Sierota, 2019), ale również nauczycielom i rodzicom. Mediacje wskazuje się jako jedną z form pomocy i wsparcia rodzin (Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Stan prawny aktualny na dzień: 29.11.2021 Dz.U.2020.0.821 – Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Celem artykułu jest zbadanie świadomości młodzieży białskich szkół ponadpodstawowych dotyczącej mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów w szkole. Dokonano przeglądu literatury na temat mediacji. W ramach badań szukano odpowiedzi na problemy badawcze: w jakim zakresie mediacja jest stosowana w szkołach, jaką wiedzę deklarują uczniowie dotyczącą mediacji i innych metod rozstrzygania sporów, czy uczniowie chcą korzystać z mediacji w przypadku konfliktu i jakie korzyści widzą z jej stosowania.

Mediacja jako metoda rozwiązywania konfliktów

Mediacja jest opisywana w literaturze jako jedna z metod, obok negocjacji czy arbitrażu, wykorzystywana do rozwiązywania konfliktów na polu różnych dziedzin, w której przynajmniej dwie strony konfliktu próbują osiągnąć porozumienie w celu rozwiązania sporu korzystając z pomocy mediatora. Jest alternatywnym sposobem podejścia do konfliktu i określa się ją jako „negocjacja w troje”; negocjują osoby będące w sporze przy pomocy mediatora, który ma usprawnić wychodzenie z konfliktu przy równoczesnym braku narzucania rozwiązania (Tombek-Knigawka, Kotowski, 2011).

„Przez mediację rozumie się dobrowolny i poufny proces, w którym fachowo przygotowana, niezależna i bezstronna osoba, za zgodą stron, pomaga

Introduction

Mediation is of interest to many scientific disciplines such as law, pedagogy and psychology. Mediation is used in criminal, civil, economic, family and also school cases. Mediation is introduced in schools because of its great educational potential and the development of social-emotional competences. Mediation serves to develop the ability to resolve conflicts without violence, to cope with difficult situations, but also to improve communication, as training in creative thinking and development of social competences, etc. (Duda, 2019a). It also prepares to take responsibility for mutual relations and the atmosphere in the school or other educational institution. Mediation can be one of the forms that the school offers as part of psychological and pedagogical support to children and young people (Sierota, 2019), but also to teachers and parents. Mediation is indicated as one of the forms of assistance and support for families (Act on Family Support and the System of Foster Care. Legal status as of: 29.11.2021 Journal of Laws 2020.0.821 – Act of 9 June 2011 on family support and the system of foster care).

The aim of the article is to examine the awareness of secondary school students from Biała Podlaska regarding mediation as a method of conflict resolution at school. The literature on mediation has been reviewed. The research has sought to find answers to the following research problems: to what extent mediation is used in schools, what knowledge students have concerning mediation and other methods of dispute resolution, whether students want to use mediation in the case of conflict and what benefits they see from using it.

Mediation as a method of conflict resolution

Mediation is described in the literature as one of the methods, along with negotiation or arbitration, used to solve conflicts in various fields, in which at least two conflicting parties try to reach an agreement to solve their dispute with the help of a mediator. It is an alternative way of approaching a conflict and has been described as a “three-way negotiation”; the disputants negotiate with the assistance of a mediator who is to facilitate the resolution of the conflict while not imposing a solution (Tombek-Knigawka, Kotowski, 2011).

“Mediation is defined as a voluntary and confidential process in which a professionally trained, independent and impartial person, with the agreement of the parties, helps them to deal with a conflict. Mediation allows the participants to identify

im poradzić sobie z konfliktem. Mediacja pozwala jej uczestnikom określić kwestie sporne, zmniejszyć bariery komunikacyjne, opracować propozycje rozwiązań i jeśli taka jest wola stron, zawrzeć wzajemnie satysfakcjonujące porozumienie” (Serwis Ministerstwa Sprawiedliwości, 2021).

Celem mediacji jest zawarcie ugody satysfakcjonującej obie strony za pomocą neutralnego i bezstronnego mediatora (Waluk, 2006). Rola mediatora polega przede wszystkim na przygotowaniu bezpiecznej przestrzeni, w której będzie możliwa wymiana zdań pomiędzy stronami konfliktu (Gmurzyńska, Morek, 2009). Mediacją to pozytywny proces rozwiązywania problemów, który może zapobiec przedłużaniu się konfliktów i nieporozumień. Pomaga stronom sporu właściwie ocenić swoją sytuację i osiągnąć wzajemnie akceptowalne rozwiązanie. Jest to ukierunkowany na cel proces, który przebiega zgodnie z jasnymi zasadami. Niezależna strona trzecia, mediator, pomaga stronom rozmawiać ze sobą i słuchać nawzajem. Przez wymianę informacji strony uzyskują wgląd w to, co druga strona o tym myśli, co prowadzi do wzajemnego zrozumienia. Mediator słucha i próbuje wypracować porozumienie akceptowalne dla obu ze stron (Duda, 2019b).

Do mediacji można przystąpić w różnych sprawach. Ze względu na charakter konfliktu, można wyróżnić mediacje: karne, z nieletnim sprawcą czynu karalnego, konfliktów rówieśniczych, szkolne, oświatowe, rodzinne, pracownicze, gospodarcze, cywilne, administracyjne czy społeczne (Serwis Polskiego Centrum Mediacji, 2021).

Korzyści płynące z uczestnictwa w procesie mediacyjnym jest bardzo wiele. Jedną z nich jest wypracowanie takiego porozumienia, które będzie satysfakcjonujące dla obu stron, jednocześnie dając im poczucie spełnienia i akceptacji własnych wyników. Mediacje w odróżnieniu od rozstrzygnięć sądowych zapobiegają pogłębianiu się konfliktów w przyszłości (Czwartosz, 2003). Korzystne jest również samodzielne wypracowanie porozumienia. Istotne w mediacji jest to, że uczestnik sam dokonuje wyboru, co odrzucić, z czym się zgodzić, jak dalej postąpić. Mediator niczego nie narzuca, bo wie, że narzucone rozwiązania, mogą krótkoterminowo załagodzić konflikt. Zaobserwowaną zaletą mediacji jest szybkość i trwałość wypracowanego kompromisu. Według badań, liczba ugód zawieranych w czasie procesu mediacyjnego waha się między 50 a 80%, z tendencją do wyższego niż niższego zakresu. Ugody mediacyjne są również trwalsze niż sądowe: o 65% wg badań Meierding a o 80% wg badań Pearson i Thoennes (Gójska, Huryn, 2007).

Mediacyjne rozwiązywanie sporów uczy komunikacji, opartej na wzajemnym zrozumieniu, poprawia relacje stron, wzmacnia poczucie

the issues in dispute, reduce communication barriers, develop proposals for solutions and, if the parties wish so, reach a mutually satisfactory agreement” (Website of the Ministry of Justice, 2021).

The aim of mediation is to reach a mutually satisfactory settlement with the help of a neutral and impartial mediator (Waluk, 2006). The role of the mediator is primarily to prepare a safe space in which it will be possible to exchange opinions between the conflicting parties (Gmurzyńska, Morek, 2009). Mediation is a positive problem-solving process that can prevent the prolongation of conflicts and misunderstandings. It helps the disputing parties to properly assess their situation and reach a mutually acceptable solution. It is a goal-oriented process that follows clear rules. An independent third party, the mediator, helps the parties to talk to each other and listen to each other. By exchanging information, the parties gain insight into what the other party thinks, which leads to mutual understanding. The mediator listens and tries to work out an agreement acceptable to both parties (Duda, 2019b).

Mediation can be used in various cases. Due to the nature of the conflict, the following types of mediation can be distinguished: criminal mediation, mediation with a minor perpetrator of a criminal act, peer conflicts, school mediation, educational mediation, family mediation, employee mediation, economic mediation, civil mediation, administrative mediation or social mediation (Website of the Polish Mediation Centre, 2021).

There are many benefits of participating in the mediation process. One of them is working out such an agreement which will be satisfactory for both parties, at the same time giving them a sense of fulfilment and acceptance of their own results. Mediation, in contrast to court settlements, prevents the deepening of conflicts in the future (Czwartosz, 2003). Working out one's own solution is also beneficial. What is important in mediation is that the participant makes his own choice of what to reject, what to agree with and how to proceed. The mediator does not impose anything, because he knows that the imposed solutions may alleviate the conflict in the short term. One of the observed advantages of mediation is the speed and durability of the achieved compromise. According to research, the number of settlements reached during the mediation process varies between 50 and 80%, with a tendency to be higher than lower. Mediation settlements are also more durable than court settlements: by 65% according to the Meierding study and by 80% according to the Pearson and Thoennes study (Gójska, Huryn, 2007).

Mediation dispute resolution teaches communication, based on mutual understanding, improves

odpowiedzialności za własne zachowania, promuje dialog i aktywność (Urbańska, 2019). Mediacja jest tańszą metodą rozwiązywania konfliktów w porównaniu z kosztami jakie za sobą niosą sprawy sądowe. Wzmacnia również poczucie sprawstwa, dzięki możliwości wypracowania własnego rozwiązania (Borcz, 2003). Daje uczestnikom szansę utrzymania pozytywnych relacji w przyszłości, lub ich zakończenia w atmosferze sprzyjającej obojętnej akceptacji, jeśli tak postanowią obie strony (Tański, 2008). Porozumienie wypracowywane w toku mediacji daje możliwość kształtowania treści porozumienia, aby zostały zaspokojone wszystkie potrzeby i interesy stron (Milewski, 2006). Proces mediacji daje szansę skonfliktowanym stronom na prowadzenie szczerego i otwartego dialogu, który przebiega według ustalonych wspólnie reguł i zasad. Stwarza okazję do zwerbalizowania swoich potrzeb i emocji (Gójska, Huryn, 2007). Mediacja dzięki swojej nieformalnej formie i zasadom ogranicza stopień napięcia, minimalizuje stres wynikający z istnienia i przebiegu sytuacji konfliktowej (Bobrowicz, 2008). Mediacja posiada edukacyjny wymiar, który obecny jest na wielu poziomach funkcjonowania. Umożliwia samopoznanie, rozbudza wewnętrzny rozwój moralny stron. Podczas wspólnych spotkań, pod kierunkiem mediatora, strony uczą się zasad efektywnej komunikacji, jak w pozytywny sposób przeformułowywać własne wypowiedzi, tak by nie ranić słowami. Mediatorzy, uczą różnych technik komunikacyjnych i aktywnego słuchania, uświadamiając jak ważną rolę odgrywa to w budowaniu pozytywnych relacji (Waluk, 2006).

Idea mediacji jest od dawna znana i stosowana w świecie. W Polsce ma krótszą tradycję i w gruncie rzeczy nie jest powszechna, nie każdy wie na czym polega jej istota, nie mówiąc już o znajomości zalet mediacji.

Istnieją pewne ograniczenia i wady związane z wykorzystaniem mediacji. Spór między stronami jest rozwiązany tylko wtedy, jeżeli uczestnicy wypracują obustronnie akceptowany sposób na rozwiązanie konfliktu, co nie zawsze się udaje. nierozstrzygnięte spory trzeba rozwiązać po zakończeniu mediacji innymi metodami, konflikt trwa dłużej co nie jest korzystne.

Mediacja na gruncie szkolnym

W szkole lub innej placówce oświatowej niemal codziennie dochodzi do mniejszych lub większych sporów. Szkoła utrzymuje w swoich strukturach różnorodne grupy ludzi w różnym wieku, o zróżnicowanych uzdolnieniach i inteligencji, poziomie wiedzy i doświadczeniu, dojrzałości emocjonalnej i umiejętnościach społecznych. Konflikty pojawiają

the parties' relationship, strengthens the sense of responsibility for one's own behaviour, promotes dialogue and activity (Urbańska, 2019). Mediation is a cheaper method of conflict resolution compared to the costs of court cases. It also strengthens the sense of empowerment, thanks to the possibility to work out one's own solution (Borcz, 2003). It gives participants a chance to maintain positive relations in the future or to end them in an atmosphere conducive to mutual acceptance, if both parties so decide (Tański, 2008). An agreement worked out during mediation gives the possibility to shape the content of the agreement so that all needs and interests of the parties are satisfied (Milewski, 2006). The process of mediation gives the conflicted parties a chance to conduct a sincere and open dialogue, which takes place according to the rules and principles established together. It creates an opportunity to verbalise their needs and emotions (Gójska, Huryn, 2007). Mediation, thanks to its informal form and rules, reduces the level of tension, minimises stress resulting from the existence and course of a conflict situation (Bobrowicz, 2008). Mediation has an educational dimension, which is present on many levels of functioning. It enables self-discovery, stimulates inner moral development of the parties. During joint meetings, under the guidance of a mediator, the parties learn the rules of effective communication, how to rephrase their own statements in a positive way so as not to hurt with words. Mediators teach various communication techniques and active listening, making people aware of how important it is in building positive relations (Waluk, 2006).

The idea of mediation has been known and used around the world for a long time. In Poland, it has a shorter tradition and is not very common; not everyone knows what it is about, let alone knows the advantages of mediation.

There are certain limitations and disadvantages associated with the use of mediation. A dispute between parties is only resolved if the participants work out a mutually acceptable way of resolving the conflict, which is not always the case. Unresolved disputes have to be resolved after the mediation is completed by other methods, the conflict then lasts longer, which is not beneficial.

Mediation in the school environment

Disputes of one kind or another occur almost daily in schools and other educational institutions. Schools are composed of diverse groups of people of different ages, talents and intelligence, levels of knowledge and experience, emotional maturity and social skills. Conflicts arise in all classrooms, in work with different students, and occur at all levels

się we wszystkich klasach, w pracy z różnymi uczniami, występują na wszystkich płaszczyznach relacji międzyludzkich w szkole: pomiędzy nauczycielem a uczniem, pomiędzy nauczycielem a całą klasą, pomiędzy dwoma uczniami lub grupami uczniów czy wreszcie pomiędzy nauczycielami, nauczycielem a rodzicem, nauczycielem a dyrektorem (Gordon, 2002). Sposoby rozwiązywania sporów wpływają bardziej negatywnie na wzajemne relacje w szkole niż częstotliwość ich występowania (Waszkiewicz, 1997). Warto zatem wykorzystywać we współczesnej edukacji metody wspierające dialog społeczny, takie jak mediacja. W środowisku szkolnym wyróżniane są dwa typy mediacji: mediacje rówieśnicze oraz mediacje szkolne. Wspierają one proces budowania bezpiecznej i przyjaznej uczniom szkoły oraz umożliwiają rozwiązywanie konfliktów bez przemocy, pozwalają zażegnać spór i przywrócić dobrą atmosferę (Serwis Polskiego Centrum Mediacji, 2021).

Większość konfliktów wymaga ingerencji mediatora, osoby trzeciej, która poprowadzi mediacje. W mediacjach rówieśniczych rolę mediatora pełni uczeń, który ukończył 13 lat i przeszedł odpowiednie szkolenie dotyczące mediacji (Drzewiecka-Tymkiewicz, 2020). Uczniowie wybierani na mediatorów powinni posiadać odpowiednie cechy i tj. odpowiedzialność, empatia, cierpliwość, wzbudzanie zaufania, sprawiedliwość (Wojtanowicz, 2016), posiadanie predyspozycji osobowościowych, szanowanie innych niezależnie od ich poglądów i wartości, jakie wyznają itp. Zaletą mediacji rówieśniczych jest to, że mediator-uczeń bardzo dobrze zna problemy i potrzeby swoich rówieśników. Pomimo to nie zwalnia to szkoły z monitorowania mediacji rówieśniczych. W trudniejszych przypadkach potrzebne jest zaangażowanie pedagoga lub psychologa szkolnego. Na gruncie szkolnym mediacja może być pomocna przy rozwiązywaniu różnych konfliktów powstałych między uczniami. Sprawy, które można rozwiązywać w drodze mediacji rówieśniczych to (Serwis Ministerstwa Sprawiedliwości, 2021):

- znieważanie, wyśmiewanie rówieśników ze względu na ich wygląd, ubranie, pochodzenie czy zachowanie,
- obrażanie członków rodziny rówieśników,
- wyśmiewanie się z niepełnosprawności,
- naruszanie nietykalności cielesnej (uderzenie w twarz, kopniaki, poszturchywanie, popychanie),
- formy molestowania seksualnego np. wyśmiewanie wyglądu zewnętrznego i w tym oznak rozwoju płciowego, obraźliwe napisy na tablicy czy ścianach, filmowanie i rozpowszechnianie osób w sytuacjach intymnych (np. w toalecie, szatni itp.),

of interpersonal relationships in school: between the teacher and student, between the teacher and the whole class, between two students or groups of students, or finally between teachers, teachers and parents, the teacher and the principal (Gordon, 2002). The methods of solving disputes have a more negative impact on mutual relations at school than the frequency of their occurrence (Waszkiewicz, 1997). It is therefore worthwhile to use methods such as mediation in modern education to support social dialogue. Two types of mediation are distinguished in the school environment: peer mediation and school mediation. They support the process of building a safe and student-friendly school and make it possible to solve conflicts without violence, resolve disputes and restore a good atmosphere (Website of the Polish Mediation Centre, 2021).

Most conflicts require the intervention of a mediator, a third party who will conduct the mediation. In peer mediation, the role of the mediator is played by a student who is at least 13 years old and has undergone appropriate training in mediation (Drzewiecka-Tymkiewicz, 2020). Students selected as mediators should have appropriate qualities i.e. responsibility, empathy, patience, inspiring trust, fairness (Wojtanowicz, 2016), personality predispositions, respect for others regardless of their views and the values they hold, etc. The advantage of peer mediation is that the student mediator is familiar with the problems and needs of their peers. Nevertheless, this does not exempt the school from monitoring peer mediation. In more difficult cases, the involvement of the school counsellor or school psychologist is needed. Mediation can be helpful in resolving various conflicts that arise between students in the school environment. Cases that can be solved by peer mediation include (Website of the Ministry of Justice, 2021):

- insulting, making fun of peers due to their appearance, clothing, origin or behaviour,
- insulting family members of peers,
- making fun of a disability,
- physical abuse (slapping, kicking, shoving, pushing),
- forms of sexual harassment, e.g. mockery of external appearance and signs of sexual development, offensive writing on blackboards or walls, filming and disseminating films of people in intimate situations (e.g. in the toilet, cloakroom, etc.),
- cyberbullying, hate at school and online,
- stealing and hiding other people's things,
- making fun, e.g. for making mistakes in class or for having fewer skills,
- destruction of property,
- exclusion from the group, rejection,

- cyberprzemoc, hejt w szkole i w sieci,
- kradzieże i chowanie cudzych przedmiotów,
- wyśmiewanie się np. za błędy popełnione na lekcjach, czy mniejsze zdolności,
- niszczenie mienia,
- wykluczanie z grupy, odrzucanie,
- bójki, kłótnie i inne nieporozumienia między rówieśnikami.

Przy mediacji rówieśniczej problemem może być brak obiektywizmu mediatora rówieśniczego wynikający ze znajomości stron konfliktu, dodatkowo konieczność szkolenia mediatora – ucznia, który rozwiązuje spory jedynie przez 2-3 lata, a potem odchodzi ze szkoły.

W przypadku mediacji szkolnych rolę mediatora pełni osoba dorosła, może to być nauczyciel, pedagog, psycholog lub inna osoba posiadająca wiedzę i umiejętności niezbędne do przeprowadzenia mediacji (Czyżewska, 2018). Istotne jest, aby była to osoba, od której uczniowie nie są bezpośrednio zależni. Mediatorem w środowisku szkolnym może być pedagog lub psycholog szkolny, który na mocy rozporządzenia MEN w sprawie organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej ma w zakres swoich czynności wpisane prowadzenie mediacji, albo inny nauczyciel – mediator, supervisor mediacji rówieśniczych. Najważniejsze, że mediatorzy muszą być bezstronni, nie wyrażają własnego zdania, gdyż odpowiedzialność za treść rozmowy ponoszą osoby skłócone. Mediatorów obowiązuje zachowanie tajemnicy. Informacje ze spotkań oraz notatki robione przez mediatora nie mogą być nikomu pokazane i udostępnione. Mediator może przekazać na zewnątrz tylko to, co zostało uzgodnione i na co strony wyraziły zgodę (Serwis Polskiego Centrum Mediacji, 2021).

W procesie mediacji, bez względu na typ, muszą obowiązywać następujące zasady (Rzecznik Praw Dziecka, Standardy mediacji rówieśniczej i szkolnej w szkołach i innych placówkach oświatowych, 2017):

- dobrowolność – uczniowie z własnej woli przychodzą na mediację, w każdej chwili mogą od niej odstąpić,
- bezstronność – mediator nie opowiada się po żadnej ze stron konfliktu,
- neutralność – mediator wspiera uczniów w znalezieniu rozwiązania konfliktu, nie narzuca rozwiązań,
- poufność – mediator jest zobowiązany do zachowania w tajemnicy informacji uzyskanych w toku mediacji,
- akceptowalność – uczniowie akceptują zasady mediacji i osobę mediatora, w uzasadnionych przypadkach mają prawo zmienić mediatora na każdym etapie mediacji.

- fights, arguments and other disagreements between peers.

With peer mediation, the problem may be the lack of objectivity of the peer mediator resulting from the fact that the mediator may know the parties to the conflict, also the need to train the mediator – a student who resolves disputes only for 2-3 years and then leaves the school.

In the case of school mediation, the role of the mediator is played by an adult, it can be a teacher, educator, psychologist or another person who has the knowledge and skills necessary to conduct mediation (Czyżewska, 2018). It is important that this is a person the students do not directly depend on. In the school environment a mediator can be an educator or a school psychologist who, under the regulation of the Ministry of National Education on the organisation and provision of psychological and pedagogical assistance, has mediation included in the scope of his/her activities, or another teacher - mediator, peer mediation supervisor. The most important thing is that mediators must be impartial, they do not express their own opinion, because the conflicting parties are responsible for the content of the conversation. Mediators are bound by confidentiality. Information from the meetings and notes taken by the mediator cannot be shown or shared with anyone. The mediator can only communicate what has been agreed and what the parties have agreed to (Website of the Polish Mediation Centre, 2021).

In the mediation process, regardless of the type, the following principles must apply (Children's Ombudsman, Standards for peer and school mediation in schools and other educational institutions, 2017):

- voluntariness – students come to mediation of their own free will and can withdraw from it at any time,
- impartiality – the mediator does not take sides in the conflict,
- neutrality – the mediator supports the students in finding a solution to the conflict, he/she does not impose solutions,
- confidentiality – the mediator is obliged to keep the information obtained during mediation confidential,
- acceptability – students accept the rules of mediation and the mediator, in justified cases they have the right to change the mediator at any stage of mediation.

Other methods of conflict resolution used in schools may include a solution imposed on the parties by a person in authority. Mediation gives the parties the opportunity to formulate their own solutions and take responsibility for their actions. It

Inne metody rozwiązywania konfliktów stosowane w szkołach mogą obejmować rozwiązanie narzucone stronom przez osobę sprawującą władzę. Mediacja daje możliwość stronom formułować własne rozwiązania i brać odpowiedzialność za swoje działania. Stosowana jest na zasadzie dobrowolności, żadnej ze stron nie można zmusić do jej przeprowadzenia, co również stanowi jej zaletę i sprawia, że jest skuteczna (Koch, 2004).

Znaleziono nieliczne badania analizujące świadomość uczniów na temat mediacji w szkołach ponadpodstawowych. W jednym z badań przeprowadzonych pod kierunkiem dr Marii J. Zajączkowskiej, we współpracy ze studentami, członkami Koła Naukowego „Negocjator” przy PWSZ w Legnicy, wywiadów udzieliło 89 nauczycieli z różnych poziomów szkół. Ponad połowa z badanych nauczycieli (52%) jako swoje podejście do rozwiązywania sporu, deklaruje nastawienie „mediacyjne”, zaś 48% „arbitralne”. Nauczyciele szkół podstawowych dużo częściej mediują (80%), natomiast nauczyciele ze szkół zawodowych stosują arbitralne podejście do konfliktu (67%), podobnie jak nauczyciele z techników (73%) (Zajączkowska, 2006).

Wprowadzenie mediacji do szkół i placówek oświatowych przybliży młodzieży zrozumienie tego co dobre a co złe, wpływa więc wyraźnie na poprawę zachowania. Pomimo wielu korzyści płynących z mediacji, szkoły i placówki oświatowe nie zawsze sięgają po ten środek wychowawczy. Powodem takiego stanu rzeczy może być niewielka świadomość na temat tego sposobu rozwiązywania sytuacji konfliktowych, czas jaki potrzebny jest do przygotowania środowiska szkolnego na wdrożenie mediacji, konieczność merytorycznego przygotowania koordynatorów, zapewnienie odpowiednich warunków na etapie wdrażania oraz już po wdrożeniu mediacji w szkole. Ważna jest również pomoc i wsparcie dorosłych członków społeczności szkolnej. Istotne jest również zapewnienie odpowiedniego miejsca do prowadzenia spotkań mediacyjnych. Kluczowy jest także dobór właściwych kandydatów na mediatorów i ich przeszkolenie.

W przestrzeni szkolnej niezbędne jest wprowadzenie mediacji do dokumentów szkolnych. Zadaniem dyrektora jest wpisanie do statutu zapisu o mediacji (Duda, 2019c). Wprowadzając do szkoły jedynie elementy mediacji, podstawowe założenia czy techniki mediacyjne, wystarczą zapisy w programie wychowawczo-profilaktycznym.

W coraz większej liczbie szkół i placówek wprowadza się mediację, podnosząc świadomość na jej temat. Liderami w zakresie wdrażania mediacji są m.in. szkoły z Wrocławia i Gdańska (Sewastianowicz, Rojek-Socha, 2021), którym pomoc niosą działające na miejscu organizacje angażujące się w szkolenia uczniów i kadry pedagogicznej.

is voluntary and cannot be forced upon either party, which is also an advantage and makes it effective (Koch, 2004).

Few studies have been found analysing students' awareness of mediation in secondary schools. In one study conducted under the direction of Maria J. Zajączkowska, in cooperation with students, members of the Scientific Circle "Negotiator" at the State Higher Vocational School in Legnica, 89 teachers from different school levels were interviewed. More than half of the surveyed teachers (52%) declared a "mediational" attitude as their approach to resolving a dispute, while 48% declared an "arbitrary" attitude. Primary school teachers are much more likely to mediate (80%), while teachers from vocational schools use an arbitrary approach to conflict (67%), as do teachers from technical schools (73%) (Zajączkowska, 2006).

Introducing mediation into schools and educational establishments brings young people closer to an understanding of right and wrong and therefore has a clear effect on improving behaviour. Despite the many benefits of mediation, schools and educational institutions do not always use this educational measure. The reason for that can be low awareness of this method of solving conflict situations, the time needed to prepare the school environment for the implementation of mediation, the necessity of substantive preparation of coordinators, ensuring appropriate conditions during the implementation phase and after the implementation of mediation in school. The help and support of adult members of the school community is also important. It is significant to provide a suitable venue for mediation meetings. The selection of appropriate candidates for mediation and their training is also crucial.

In the school environment, it is essential to introduce mediation into school documents. The task of the principal is to include a provision on mediation in the statutes (Duda, 2019c). When introducing only elements of mediation, basic assumptions or mediation techniques to the school, provisions in the educational and prophylactic programme are sufficient.

Mediation is being introduced in an increasing number of schools and institutions, thus raising awareness about it. The leaders in implementing mediation include schools in Wrocław and Gdańsk (Sewastianowicz, Rojek-Socha, 2021).

By introducing mediation into the school community, students help their peers to solve conflicts. They learn how to deal with conflicts in an atmosphere of mutual respect, tolerance and understanding of each other's needs. The implementation of school and peer mediation gives an opportunity to spread the idea of mediation at school and to use this form of solving peer conflicts. Promoting the

Wprowadzenie mediacji do społeczności szkolnej sprawia, że uczniowie pomagają rówieśnikom w rozwiązywaniu konfliktów. Uczą się, jak radzić sobie z konfliktami w atmosferze wzajemnego szacunku, tolerancji i zrozumienia potrzeb drugiej strony. Wdrożenie mediacji szkolnej i rówieśniczej daje szansę upowszechnienia idei mediacji w szkole i korzystaniu z takiej formy rozwiązywania konfliktów rówieśniczych. Propagowanie kultury i praktyki mediacji wpływałoby pozytywnie zarówno na zdolności do rozwiązywania konfliktów i sporów, ale również przyczyniałoby się do upowszechniania postawy tolerancji, dialogu i współpracy (Wajerska-Oniszczyk, 2003).

Materiał i metody

W celu zbadania świadomości uczniów szkół ponadpodstawowych dotyczącej mediacji przeprowadzono badania metodą sondażu diagnostycznego, w których uczestniczyło 111 uczniów szkół białskich. Badanie przeprowadzono online przy wykorzystaniu Google Forms w dniach 18.09.2021-23.01.2022. Uczniom wszystkich białskich szkół średnich, którzy wyrazili chęć wzięcia udziału w badaniu, przesłano link do ankiety. Uczniowie udzielali odpowiedzi na 10 pytań. W ramach badań szukano odpowiedzi na problemy badawcze: w jakim zakresie mediacja jest stosowana w szkołach, jaką wiedzę deklarują uczniowie dotyczącą mediacji i innych metod rozstrzygania sporów, czy uczniowie chcą korzystać z mediacji w przypadku konfliktu i jakie korzyści widzą z jej stosowania.

Wśród ankietowanych było 55 chłopców i 56 dziewcząt w wieku 14-19 lat. Przeciętny wiek ankietowanych to 16,5 lat: najwięcej było uczniów 17-letnich (24 uczniów stanowiących 21,6% badanych), najmniej uczniów 19-letnich (10 uczniów stanowiących 9% badanych) (rys. 1).

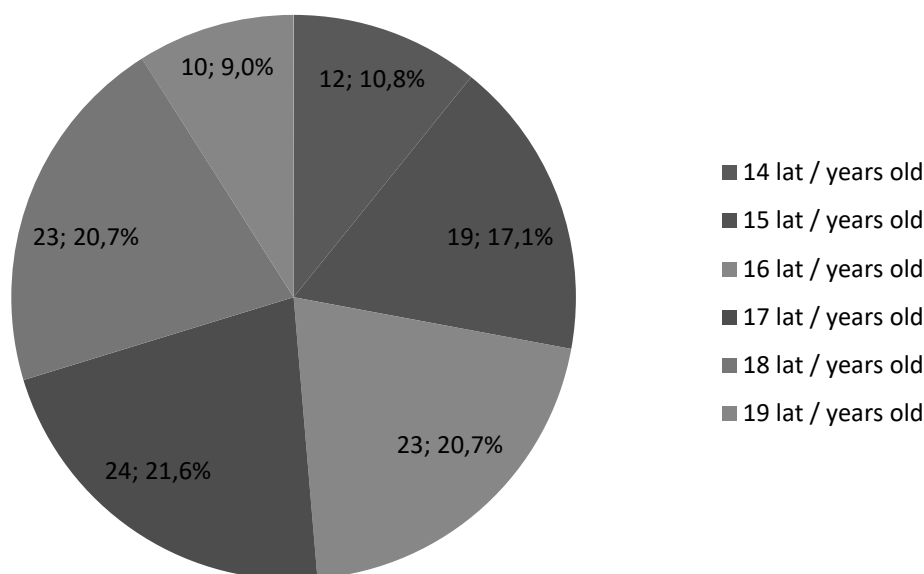
culture and practice of mediation would have a positive impact on the ability to resolve conflicts and disputes, but also contribute to promoting an attitude of tolerance, dialogue and cooperation (Wajerska-Oniszczyk, 2003).

Material and methods

In order to examine the awareness of secondary school students regarding mediation, a survey was conducted using the diagnostic survey method with 111 students from Białą Podlaska schools. The survey was conducted online using Google Forms between 18.09.2021 and 23.01.2022. A link to the survey was sent to students of all Białą Podlaska secondary schools who were willing to take part in the survey. Students provided answers to 10 questions. The survey sought answers to the following research problems: to what extent is mediation used in schools, what knowledge do students declare to have about mediation and other methods of dispute resolution, do students want to use mediation in the case of conflict and what benefits do they see from using it.

The respondents included 55 boys and 56 girls aged 14-19 years. The average age of the respondents was 16.5 years: most were 17 year olds (24 students representing 21.6% of the respondents) and the smallest group were 19 year olds (10 students representing 9% of the respondents) (Fig. 1).

Rysunek 1. Wiek ankietowanych uczniów

Fig. 1. Age of the surveyed students

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

Spośród uczniów biorących w badaniu 44,1% to uczniowie techników, 20,7% osób uczy się w szkołach branżowych, a 35,1% uczęszcza do liceów ogólnokształcących.

Odpowiedzi uczniów na pytania dotyczące mediacji analizowano przede wszystkim w odniesieniu do wieku, płci i szkoły ankietowanych. Istnieją ograniczenia przyjętej metodyki badań: nie jest weryfikowana faktyczna wiedza dotycząca metod rozwiązywania konfliktów, tylko uwzględniane są deklaracje ankietowanych dotyczące tej wiedzy.

Wyniki badań

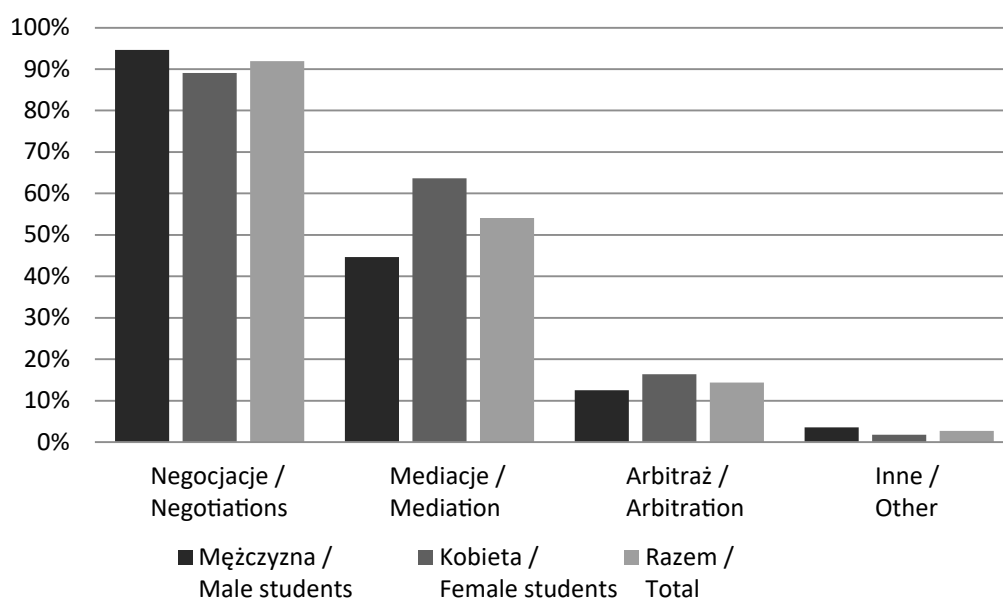
Ankietowani uczniowie deklarują wiedzę dotyczącą pokojowych metod rozwiązywania konfliktów, przy czym najwięcej osób zna metodę negocjacji (91,9%), a ponad połowa osób mediacje (54,1%), niewielki odsetek arbitraż (14,4%). Można zaobserwować zróżnicowanie wiedzy na temat mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów ze względu na płeć respondentów (rys. 2): uczennice częściej deklarują posiadanie wiedzy na ten temat niż uczniowie (63,6% uczennic przy 44,6% uczniów).

Of the students taking part in the survey, 44.1% were students of technical schools, 20.7% studied at vocational schools and 35.1% attended general secondary schools.

The students' responses to the questions on mediation were analysed primarily in relation to the age, gender and type of school of the respondents. There are limitations to the adopted research methodology: the actual knowledge of conflict resolution methods is not verified, only the respondents' declarations of such knowledge are taken into account.

Survey results

The students surveyed declare their knowledge about peaceful methods of conflict resolution, with the majority knowing the negotiation method (91.9%) and more than half knowing mediation (54.1%), a small percentage knowing arbitration (14.4%). There is a difference in knowledge about mediation as a method of conflict resolution depending on the gender of the respondents (Fig. 2): female students declare having knowledge about this subject more often than male students (63.6% of female students as compared to 44.6% of male students).

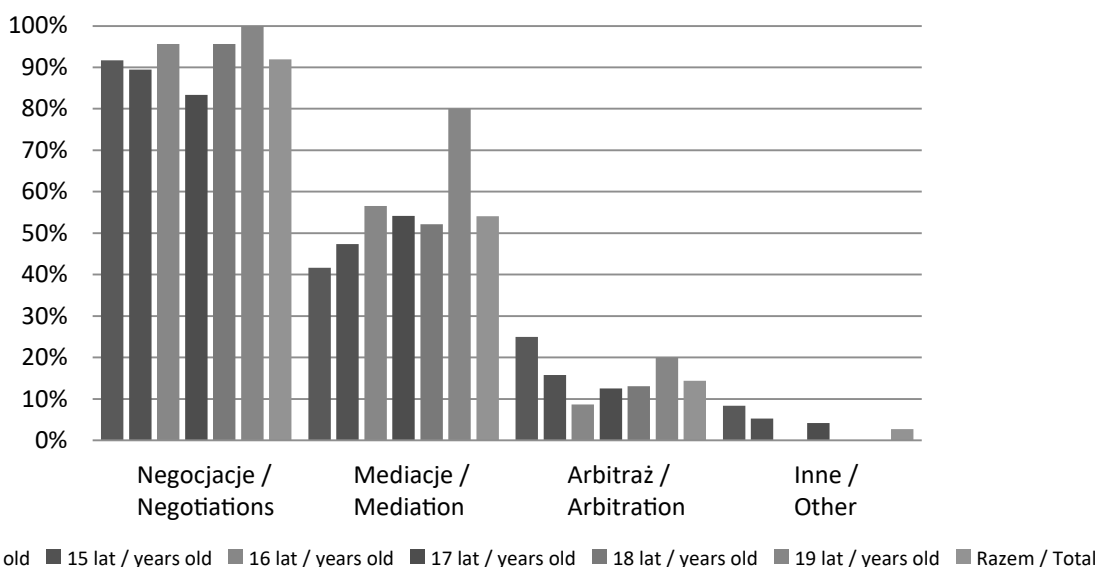

Rysunek 2. Deklarowana znajomość pokojowych metod rozwiązywania konfliktów w podziale na płeć ankietowanych
Fig. 2. Declared knowledge of peaceful methods of conflict resolution by gender of respondents

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
 Source: Own study based on survey results.

Różnice w odpowiedziach w mniejszym stopniu, ale widoczne są też w zależności od wieku ankietowanych (rys. 3). Im uczniowie starsi tym na ogół świadomość różnych strategii radzenia sobie ze sporem jest większa, przy czym pozytywnie zaskakuje wiedza 16-latków zarówno dotycząca mediacji jak i negocjacji jako metod rozwiązywania sporów.

Differences in the responses are also visible, though to a lesser extent, depending on the age of the respondents (Fig. 3). The older the students, the higher the awareness of different strategies for dealing with a dispute, and the knowledge of 16-year-olds regarding both mediation and negotiation as methods of dispute resolution is a positive surprise.

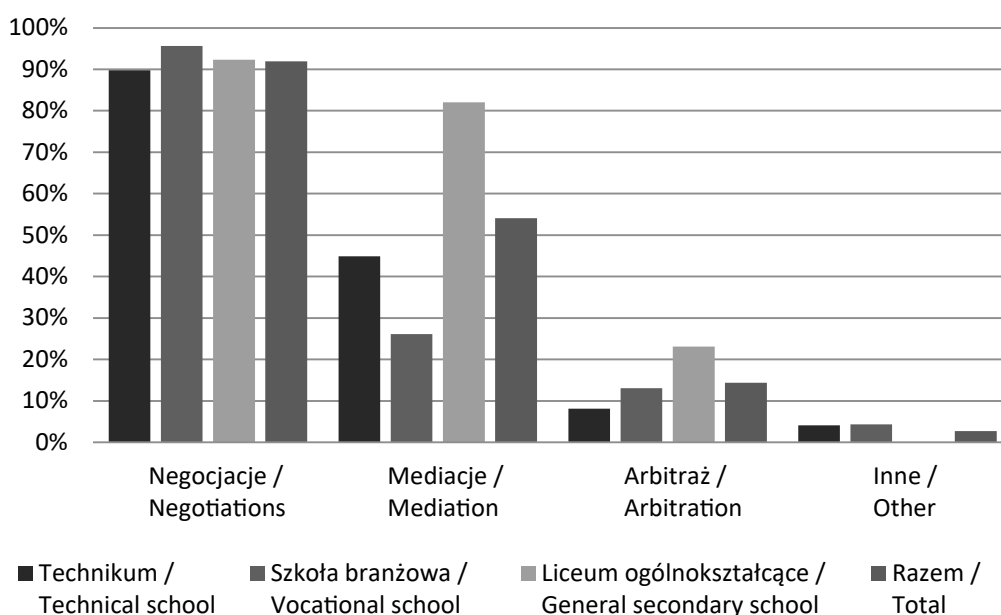

Rysunek 3. Deklarowana znajomość pokojowych metod rozwiązywania konfliktów w podziale na wiek badanych
Fig. 3. Declared knowledge of peaceful methods of conflict resolution by age of respondents

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
 Source: Own study based on survey results.

Znajomość mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów jest deklarowana w najwyższym stopniu wśród badanych uczęszczających do liceów ogólnokształcących (82,1% uczniów) (rys. 4). Licealiści mają też największą świadomość na temat arbitrażu jako metody rozwiązywania konfliktów (23,1% ankietowanych). Ankietowani uczniowie szkół branżowych rzadziej znają mediację (26,1% uczniów), rzadziej deklarują znajomość arbitrażu (13%) ale mają wiedzę na temat negocjacji (95,7% uczniów). Uczniowie technikum wykazali się przeciętną, na tle innych rodzajów szkół, znajomością pokojowych metod rozwiązywania sporów.

Knowledge of mediation as a method of conflict resolution is declared mostly by respondents attending general secondary schools (82.1% of students) (Fig. 4). Secondary school students also have the highest awareness of arbitration as a method of conflict resolution (23.1% of respondents). Surveyed students of vocational schools are less familiar with mediation (26.1% of students), less familiar with arbitration, (13%) but have knowledge about negotiations (95.7% of students). Students of technical schools showed average knowledge of peaceful methods of dispute resolution in comparison with other types of schools.

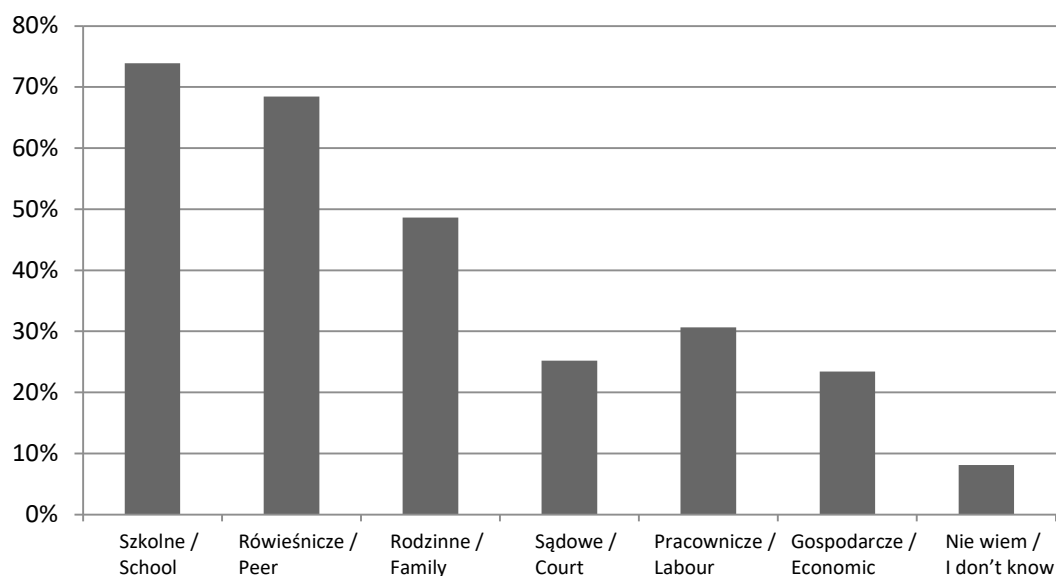
Rysunek 4. Deklarowana znajomość pokojowych metod rozwiązywania konfliktów w zależności od typu szkoły ankietowanych

Fig. 4. Declared knowledge of peaceful methods of conflict resolution depending on the type of the surveyed school

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on the survey research.

Uczniowie w ankiecie wymieniali też rodzaje sporów, które można rozwiązywać na drodze mediacji (rys. 5). Większość respondentów wskazała, że w ten sposób dochodzi się do porozumienia w konfliktach szkolnych (73,9% uczniów) i rówieśniczych (68,5% uczniów). Mniej niż połowa ankietowanych dostrzega mediację jako metodę rozwiązywania konfliktów rodzinnych, sądowych, pracowniczych i gospodarczych.

Students in the survey also listed the types of disputes that can be resolved through mediation (Fig. 5). The majority of the respondents indicated that school conflicts (73.9% of students) and peer conflicts (68.5% of students) are resolved in this way. Less than half of the respondents perceive mediation as a method of solving family, court, labour and economic conflicts.

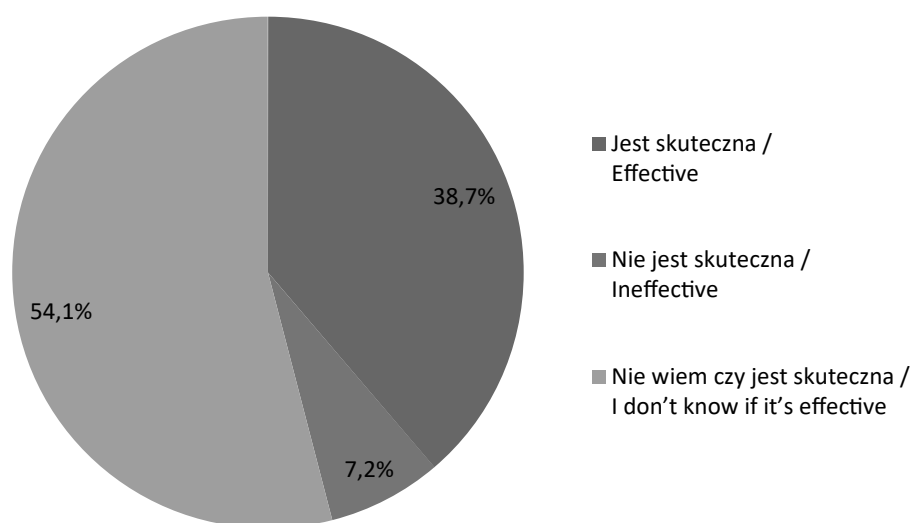
Rysunek 5. Rodzaje konfliktów rozwiązywanych na drodze mediacji według respondentów

Fig. 5. Types of conflicts resolved through mediation according to the respondents

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

W badaniach analizowano opinie respondentów na temat skuteczności mediacji na temat skuteczności mediacji (rys. 6). Większość uczniów (54,1%) nie wie czy mediacja jest skuteczną metodą przy rozwiązywaniu sporów. Jedynie 38,7% badanych uważa, że mediacja jest skutecznym sposobem rozwiązywania konfliktów. Tylko 7,2% badanych nie wierzy w jej skuteczność. Wyniki te mogą świadczyć o braku wiedzy na temat mediacji, w związku z tym, że nie jest ona stosowana w szkołach, do których uczęszczają badani uczniowie.

The research analysed the respondents' opinions on the effectiveness of mediation (Fig. 6). Most of the students (54.1%) do not know if mediation is an effective method in solving disputes. Only 38.7% of the respondents believe that mediation is an effective way of solving conflicts. Only 7.2% of the respondents do not believe in its effectiveness. These results may indicate a lack of knowledge about mediation due to the fact that it is not used in the schools attended by the students surveyed.

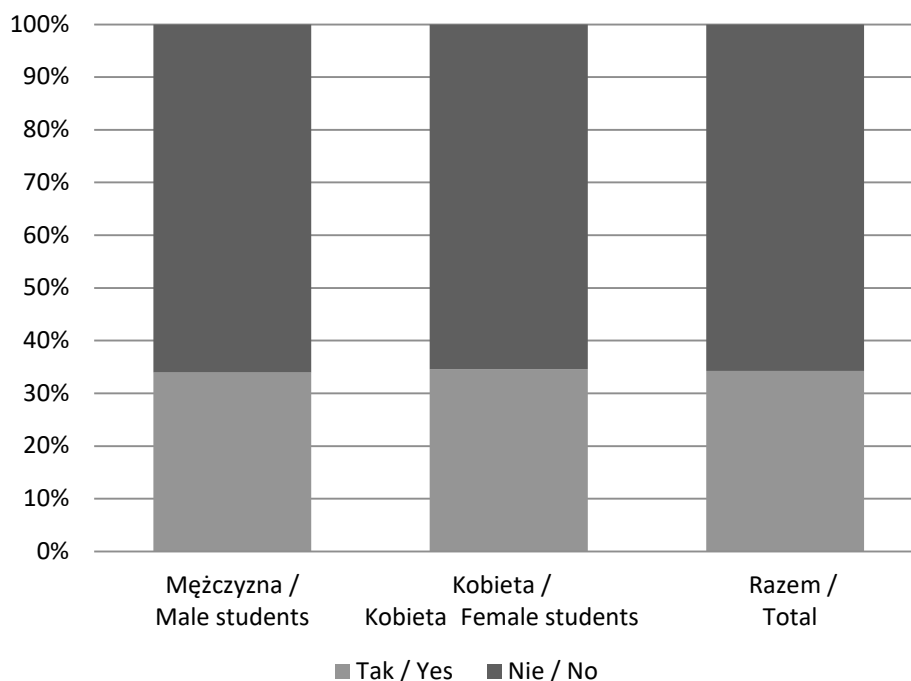
Rysunek 6. Skuteczność mediacji przy rozwiązywaniu konfliktów według ankietowanych uczniów (%)

Fig. 6. Effectiveness of mediation in conflict resolution according to students surveyed (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

Większość z ankietowanych (65,8%) nie brała do tej pory udziału w rozwiązywaniu konfliktu na drodze mediacji. Nie zaobserwowano zróżnicowania w tym obszarze ze względu na płeć (rys. 7).

Most of the respondents (65.8%) have not yet participated in conflict resolution through mediation. No gender differentiation was observed in this area (Fig. 7).

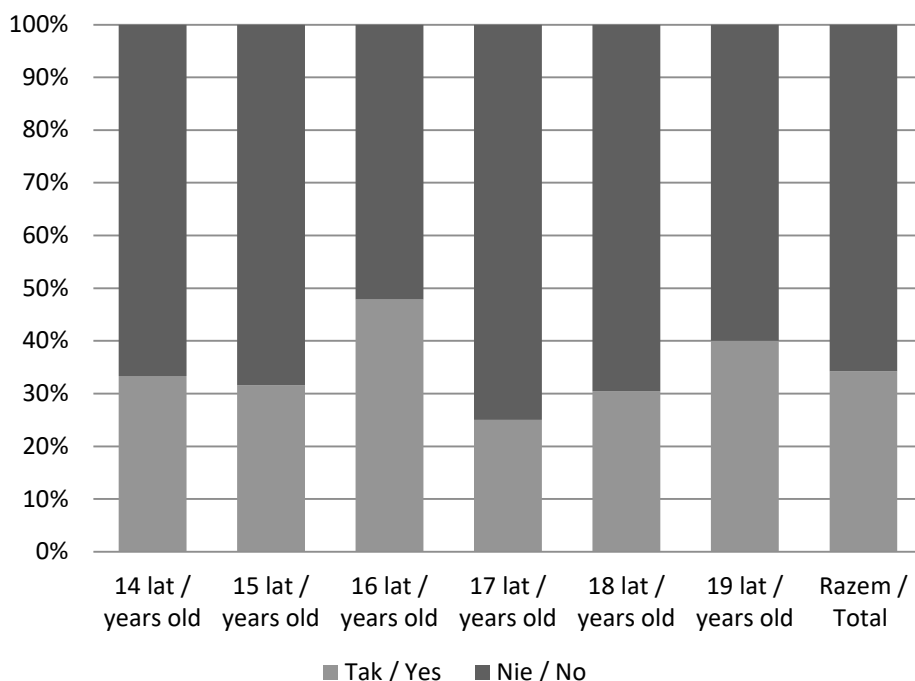
Rysunek 7. Udział w mediacji w zależności od płci ankietowanych (%)

Fig. 7. Participation in mediation according to gender of respondents (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

Widoczne jest natomiast zróżnicowanie udziału uczniów w mediacji w zależności od wieku ankietowanych. Najczęściej w mediacjach uczestniczyli uczniowie w wieku 16 i 19 lat najrzadziej uczniowie mający 17 lat (rys. 8).

On the other hand, there is a visible diversification in the participation of students in mediation depending on the age of the respondents. The most frequent participants in mediation were students aged 16 and 19 and the least frequent were students aged 17 (Fig. 8).

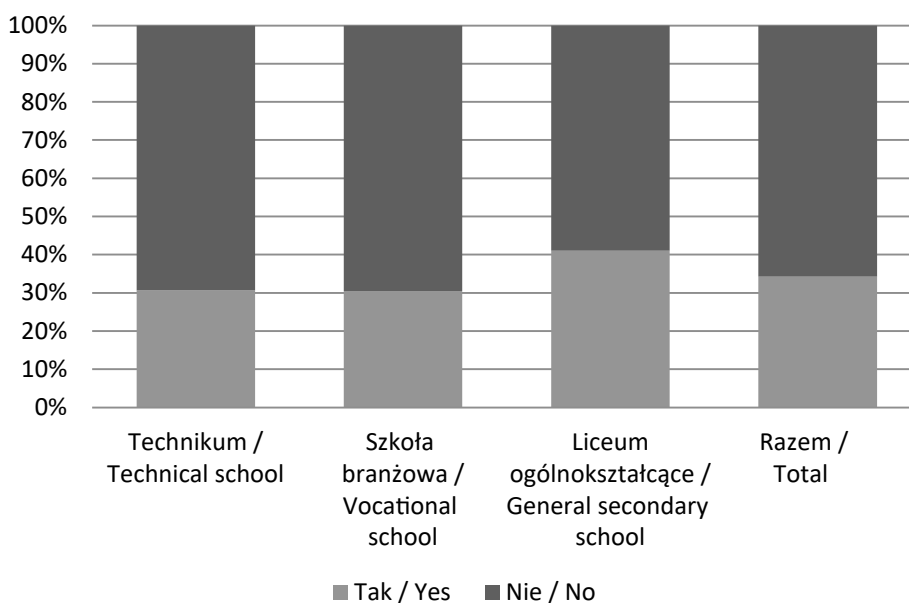

Rysunek 8. Udział w mediacji w zależności od wieku badanych
Fig. 8. Participation in mediation according to the age of respondents

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
 Source: Own study based on survey results.

Najczęściej w mediacjach uczestniczyli uczniowie liceów ogólnokształcących (41%), przy czym w innych szkołach odsetek uczniów biorących udział w mediacjach był na zbliżonym poziomie (rys. 9).

General secondary school students were most likely to participate in mediation (41%), while in other schools the percentage of students participating in mediation was at a similar level (Fig. 9).

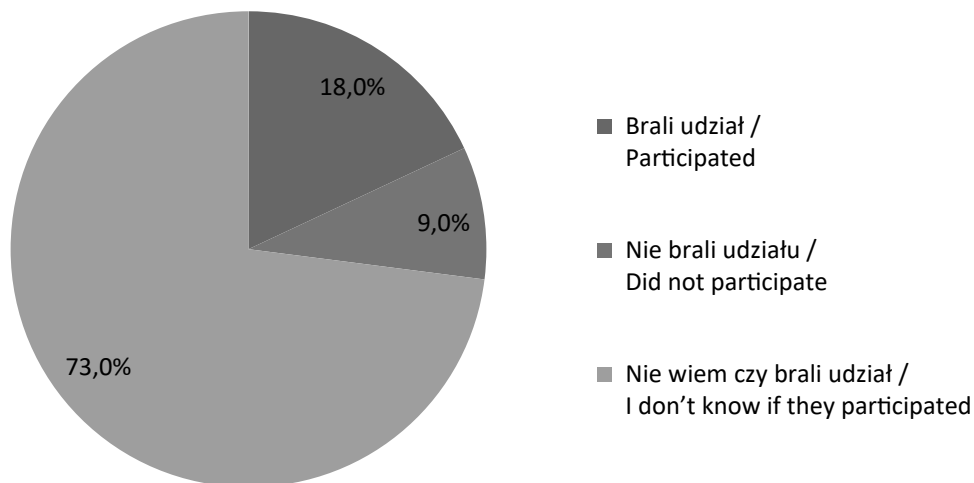

Rysunek 9. Udział w mediacji w zależności od typu szkoły ankietowanych
Fig. 9. Participation in mediation according to the type of school surveyed

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
 Source: Own study based on survey results.

Uczniowie nie mają wiedzy o tym czy znajomi brali udział w mediacji (73%). Jedynie 18% wie o takich przypadkach (rys. 10).

Students do not know whether their friends participated in mediation (73%). Only 18% know about such cases (Fig. 10).

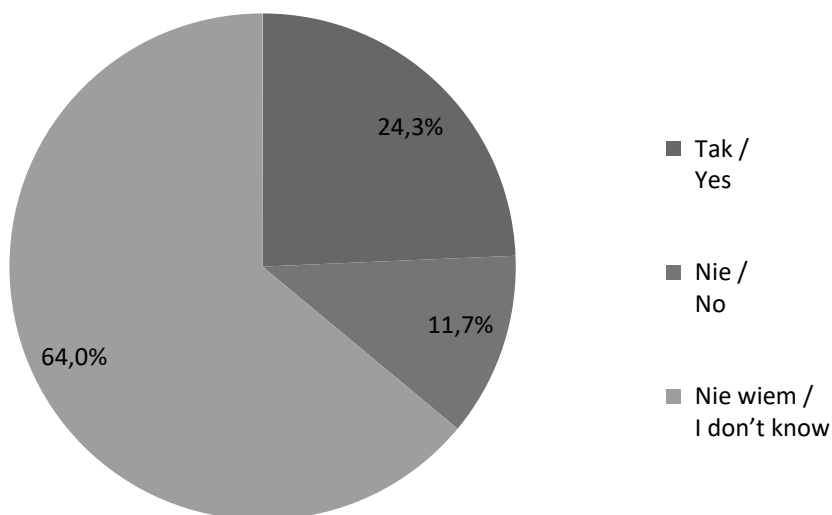
Rysunek 10. Udział w mediacji znajomych badanych uczniów

Fig.10. Participation in mediation of friends of the surveyed students

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

Większość uczniów (64%) nie wie czy chcieliby skorzystać z mediacji w sytuacji konfliktowej a zainteresowane udziałem w mediacji jest jedynie 24,3% ankietowanych (rys. 11).

Most of the students (64%) do not know if they would like to use mediation in a conflict situation and only 24.3% of the respondents are interested in mediation (Fig. 11).

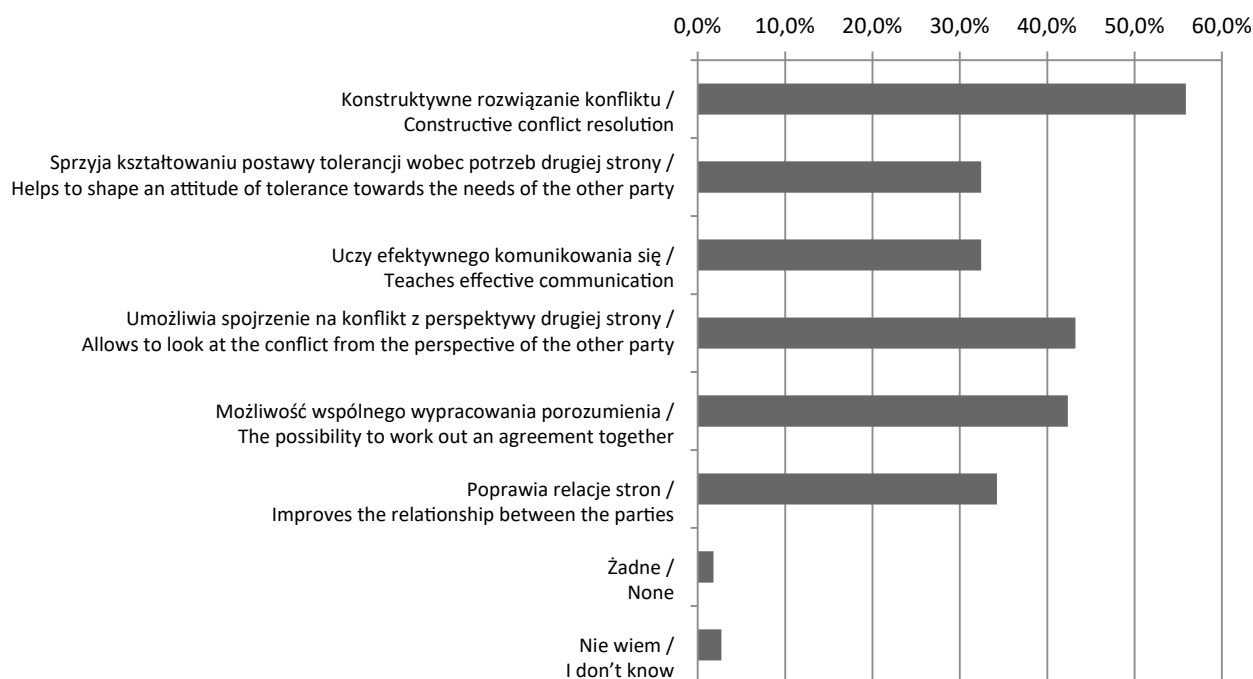
Rysunek 11. Chęć udziału w mediacji przy rozwiązywaniu konfliktu ankietowanych uczniów

Fig. 11. Willingness to participate in mediation in resolving conflicts of the surveyed students

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

Z wypełnionych ankiet wynika, że jako potencjalne korzyści z użycia mediacji (rys. 12) uczniowie wskazują najczęściej (55,9% uczniów) możliwość konstruktywnego rozwiązania konfliktów. Według ankietowanych mediacja sprzyja kształtowaniu postawy tolerancji wobec potrzeb drugiej strony (32,4% odpowiedzi), uczy efektywnego komunikowania się (32,4% odpowiedzi), umożliwia spojrzenie na konflikt z perspektywy drugiej strony (43,2% odpowiedzi), daje możliwość wspólnego wypracowania porozumienia (42,3% odpowiedzi), poprawia relacje stron (34,2% odpowiedzi).

The obtained results of the research show that students most often indicate the possibility of constructive conflict resolution as the potential benefit of mediation (55.9% of the students) (Fig.12). According to the respondents, mediation helps to shape an attitude of tolerance towards the needs of the other party (32.4% of responses), teaches effective communication (32.4% of responses), allows to look at the conflict from the perspective of the other party (43.2% of responses), gives the possibility to work out an agreement together (42.3% of responses), improves the relationship between the parties (34.2% of responses).

Rysunek 12. Korzyści płynące z mediacji według ankietowanych uczniów

Fig. 12. The benefits of mediation according to the students surveyed

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań własnych.
Source: Own study based on survey results.

Uczniowie wskazują wiele korzyści ze stosowania mediacji, mimo, że nie brali udziału w tej metodzie rozwiązywania sporu.

Students indicate many benefits of using mediation, even though they have not participated in this method of dispute resolution.

Podsumowanie

Właściwie prowadzone postępowanie mediacyjne w placówkach oświatowych ma ogromny potencjał wychowawczy, uczy komunikacji, szacunku, przynosząc korzyści obu stronom. Dopiero od kilku lat można zaobserwować wzrost zainteresowania mediacją w środowisku szkolnym. Organizowane są szkolenia dla nauczycieli. Stopniowo wzrasta

Conclusions

Properly conducted mediation in educational institutions has a huge educational potential, teaches communication, respect, bringing benefits to both parties. It is only in the last few years that one can observe a growing interest in mediation in the school environment. Training courses for teachers are being organised. There is a gradual increase in

świadomość wśród młodych ludzi dotycząca metod rozwiązywania sporu.

Przeprowadzone badania pokazują, że ponad połowa badanych deklaruje znajomość mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów. Ten szczególny rodzaj łagodzenia sporów jest mniej znany od negocjacji. Młodzi ludzie wskazują najczęściej konflikty szkolne i rówieśnicze jako te spory, które można rozwiązywać na drodze mediacji. Świadomość młodzieży na temat skuteczności mediacji nie jest duża, mniej niż 40% badanych uważa mediację za efektywną metodę rozwiązywania sporów. Świadomość to może np. o braku edukacji w tym zakresie, rzadkim stosowaniu mediacji w szkołach, o nieodpowiednim wdrażaniu tej metody itp. Uczniowie dostrzegają potencjalne korzyści z wykorzystania mediacji, co jest przesłanką, że jej właściwe wdrożenie w warunkach szkolnych może przynieść oczekiwane rezultaty,

Propagowanie idei mediacji może skutkować poprawą świadomości młodych ludzi w zakresie rozwiązywania sporów bez przemocy oraz poprawę atmosfery w placówce, opartej na zaufaniu i szacunku. Mediacja sprzyja również kształtowaniu postaw prospołecznych i rozwijaniu umiejętności interpersonalnych.

Mając na uwadze współczesne zagrożenia, wzrost agresji wśród uczniów, brak umiejętności pokojowego rozwiązania konfliktu, stosowanie przemocy psychicznej, należy zastanowić się czy nie należy promować idei mediacji jako jednego z instrumentów wychowawczego i profilaktycznego oddziaływania placówki. Niewątpliwie konieczne jest duże zaangażowanie całej społeczności szkolnej w działania edukacyjne. Od tych działań zależy czy młodzi ludzie zaangażują się w mediację.

W wykonanych badaniach uczestniczyła niezbyt liczna a zróżnicowana grupa badawcza. Dodatkowo nie ustalano faktycznej wiedzy badanych tylko deklarowaną wiedzę. Ta praca może stanowić wstęp do badań reprezentatywnych, przeprowadzonych na szerszą skalę, dotyczących tej tematyki.

awareness among young people about methods of resolving disputes.

The conducted research shows that more than half of those surveyed declare their knowledge of mediation as a method of conflict resolution. This particular type of mitigating disputes is less known than negotiations. Young people most often indicate school and peer conflicts as those disputes that can be solved by mediation. The awareness of young people on the effectiveness of mediation is not high, less than 40% of respondents consider mediation as an effective method of dispute resolution. This may indicate e.g. lack of education in this area, rare use of mediation in schools, inadequate implementation of this method etc. Students perceive the potential benefits of using mediation, which is an indication that its proper implementation in school conditions can bring the expected results.

Promoting the idea of mediation can result in improving young people's awareness of resolving disputes without violence and in improving the atmosphere in the school, based on trust and respect. Mediation also helps to shape pro-social attitudes and develop interpersonal skills.

Bearing in mind the contemporary threats, the increase of aggression among students, the lack of ability to solve conflicts peacefully, the use of psychological violence, one should consider whether the idea of mediation should not be promoted as one of the instruments of educational and preventive influence of the institution. Undoubtedly, it is necessary to involve the whole school community in educational activities. These activities will decide whether young people will become involved in mediation.

The research group that took part in the study was not very large but varied. Additionally, the actual knowledge of the respondents was not determined, only their declared knowledge. This work can be an introduction to representative research, conducted on a larger scale, concerning this topic.

Bibliografia / References:

1. Bobrowicz, M. (2008). *Mediacja – jestem za*. Warszawa: Oficyna Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o.
2. Borcz, H. (2003). Mediacja rodzinna w kryzysach małżeńskich, W: Z. Wołk (red.), *Instytucje pomocy w służbie ludziom* (s. 181). Zielona Góra: Wyd. UZ.
3. Czwartosz, E. (2003). Negocjacje i mediacje konfliktów w edukacji: Psychologiczna analiza rozwiązywania konfliktów. W: A. Jurkowski (red.), *Z zagadnień współczesnej psychologii wychowawczej* (s. 90-103). Warszawa: Wyd. Instytutu Psychologii PAN.
4. Czyżowska, N. (2018). Mediacje w szkole: narzędzie rozwoju uczniów i nauczycieli. *Fides et Ratio*, 2(34), 197-206.
5. Drzewiecka-Tymkiewicz, K. (2020). Mediacje rówieśnicze – warunki powodzenia i rozwiązania praktyczne. Pobrane z: <https://www.metis.pl/content/view/3524/105/>

6. Duda, A. K. (2019a). Mediacja rówieśnicza jako element kultury szkoły, W: A.K. Duda, W. Skrzypek, P. Koperna, K. Sobieszczyńska, E. Zawisza-Wilk, *Masz prawo do mediacji w szkole. Mediacje rówieśnicze w praktyce szkolnej. Implikacje i rekomendacje* (s. 13-20). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, <https://doi.org/10.7366/9788365390875>
7. Duda, A. K. (2019b). *Masz prawo do mediacji w szkole. W drodze do porozumienia. Materiały do nauki mediacji dla nauczycieli i trenerów mediacji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, <https://doi.org/10.7366/9788365390905>
8. Duda, A. K. (2019c). *Masz prawo do mediacji w szkole. Zarys pracy mediatora szkolnego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, <https://doi.org/10.7366/9788365390899>
9. Gordon, T. (2002). *Wychowanie bez porażek w szkole*. Warszawa: Instytut Wydawniczy PAX.
10. Gójska, A., Huryn, V. (2007). *Mediacja w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych*. Warszawa: C.H.Beck.
11. Gmurzyńska, E., Morek, R. (red.) (2009). *Mediacje. Teoria i praktyka*. Warszawa: Oficyna Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o.
12. Koch, J. (2004). O mediacjach i treningu mediacyjnym. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 10, 30-34.
13. Łoskot, M. (2017). Mediacje w szkole. *Monitor Dyrektora Szkoły*, 8(17), 60-62.
14. Milewski, R. (red.) (2006). *Skarb Mediatora. Wybór tekstów*. Warszawa: Wyd. Centrum Mediacji „Partners”.
15. Urbańska, M. (2018). Mediacje rówieśnicze – edukacja w kierunku pokojowego rozwiązywania konfliktów uczniowskich. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 1/23/2018 286-290, <https://doi.org/10.15584/eti.2018.1.38>
16. Serwis Ministerstwa Sprawiedliwości RP (dostęp: 30.11.2021), <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/mediacje>
17. Serwis Polskiego Centrum Mediacji (dostęp: 30.11.2021), <https://mediator.org.pl>
18. Sewastianowicz, M., Rojek-Socha, P. (2021). Mediacje lekiem na konflikty uczniowskie – ale szkoły się ich boją, albo nie znają. (dostęp: 30.11.2021) <https://www.prawo.pl/oswiata/mediacja-rowiesnicza-sposobem-na-problemy-z-uczniami-szkoly-nie,507565.html>
19. Sierota, A. (2019). Mediacje rówieśnicze – zmiana w pomocy psychologiczno-pedagogicznej. *Remedium*, 5(310), 26-27.
20. Tański, M., (2008). *49 pytań o mediację rodzinną. Praktyczny przewodnik*. Warszawa: Centrum Mediacji Partners Polska.
21. Tombek-Knigawka, A., Kotowski, W. (2011). Dlaczego kieruję sprawy do postępowania mediacyjnego? *Prokuratura i Prawo*, 3, 118-134.
22. Urbańska, M. (2019). Mediacje jako narzędzie rozwiązywania konfliktów szkolnych i rodzinnych z perspektywy młodzieży studenckiej. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*, 20, 157-164, <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.2296>
23. Wajerowska-Oniszczyk, B. (2003). Mediacja w szkołach. *Niebieska Linia*, 4(27), 28-30.
24. Waluk, J. (2006). Mediacja i sprawiedliwość naprawcza w Polsce. Doświadczenia Polskiego Centrum Mediacji. W: S.L. Stadniczeńko (red.), *Prawno-psychologiczne uwarunkowania mediacji i negocjacji* (s. 71–81). Opole: Wyd. UO.
25. Waszkiewicz, J. (1997). *Jak Polak z Polakiem. Szkice o kulturze negocjowania*. Warszawa: PWN.
26. Wojtanowicz, K. (2016). Mediacje rówieśnicze jako metoda wychowawcza. *Studia Socialia Cracoviensia*, 8(2), 145-155, <http://dx.doi.org/10.15633/ssc.2005>
27. Zajączkowska, M. (2006). Przygotowanie nauczycieli do negocjacji i mediacji szkolnych, W: T. Gumuła, T. Dyrda (red.), *Kształcenie kandydatów na nauczycieli. Teoria – praktyka*. Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej.